

# SADRŽAJ



|  |     |
|--|-----|
| UVOD   | 7   |
| <i>Ne zovite to neizvesnošću – zovite ga čudom.</i>    |     |
| <i>Ne zovite to nesigurnošću – zovite ga slobodom.</i> |     |
| ŠTA JE HRABROST?                                       | 11  |
| <i>Tao hrabrosti</i>                                   | 12  |
| <i>Put srca</i>  | 15  |
| <i>Put inteligencije</i>                               | 23  |
| <i>Put poverenja</i>                                   | 29  |
| <i>Put nevinosti</i>                                   | 37  |
| <i>Kada vam nešto novo pokuca na vrata, otvorite!</i>  | 55  |
| HRABROST LJUBAVI                                       | 65  |
| <i>Nije to odnos, već stanje bića</i>                  | 76  |
| <i>Ovaj kolač je tako ukusan!</i>                      | 78  |
| <i>Svet bez granica</i>                                | 84  |
| <i>Ni lako, ni teško, već prosto prirodno</i>          | 88  |
| ISTUPITE IZ GOMILE                                     | 97  |
| <i>Politika brojeva</i>                                | 101 |
| <i>Slušajte svoje „unutrašnje čulo“</i>                | 103 |
| <i>Sloboda „od“, sloboda „za“</i>                      | 108 |
| <i>Pronađite svoje originalno lice</i>                 | 110 |

|   |     |
|---|-----|
| RADOST OPASNOG ŽIVLJENJA                              | 115 |
| <i>Ma šta radili,</i>                                 |     |
| <i>život je misterija</i>                             | 120 |
| <i>Život je uvek u divljini</i>                       | 123 |
| <i>Najveća hrabrost: nema početka, nema kraja</i>     | 127 |
| <br>  |     |
| U POTRAZI ZA NEUSTRAŠIVOŠĆU                           | 143 |
| <i>Tehnike meditacije i odgovori na pitanja</i>       |     |
| <i>Meditacija za strah od praznine</i>                | 161 |
| <i>Meditacija za razbijanje starih šablona straha</i> | 162 |
| <i>Meditacija za poverenje</i>                        | 163 |
| <i>Meditacija za preobražavanje straha u ljubav</i>   | 165 |
| <i>I poslednje pitanje: strah od boga</i>             | 166 |
| <br>  |     |
| O AUTORU  | 177 |
| <br>  |     |
| OSHO CENTAR ZA MEDITACIJU                             | 179 |

# Uvod



Ne zovite to neizvesnošću – zovite ga čudom.  
Ne zovite to nesigurnošću – zovite ga slobodom.

**N**isam ovde da bih vam dao dogmu – dogma pruža sigurnost. Nisam ovde da vam bilo šta obećavam o budućnosti – svako obećanje o budućnosti uljuljkuje u lažnu bezbednost. Samo hoću da vas osvestim, to jest, da vas uputim da postojite ovde i sada, sa svim nesigurnostima koje život predstavlja, sa svim opasnostima koje život nosi.

Znam da mi dolazite u potrazi za nekom izvesnošću, za nekim kredom, nekim „-izmom“, za pripadanjem, osloncem. Dolazite iz straha. Tragate za nekom vrstom lepog zatvora da biste mogli da živite bez opreza.

Hteo bih da vas učinim još nesigurnijim, da vas zastrašim – jer je život takav, takav je Bog. Što je više nesigurnosti i opasnosti, jedino možete da reagujete oprezom.

Postoje dve mogućnosti. Ili ćete zažmuriti i preuzeti dogmu, postati hrišćanin, indus ili musliman... I tada postajete kao noj. Time ništa ne menjate; samo zatvarate oči. Samo postajete glupi, neinteligentni. U svojoj neinteligenciji osećate se sigurno – svi idioti se osećaju sigurno. Čovek koji je uistinu živ biće uvek nesiguran.

Život nije mehanički proces; ne može da bude izvestan. On je nepredvidiva misterija. Niko ne zna šta će se sledećeg mo-

menta desiti. Čak ni Bog, za kojeg mislite da prebiva negde na sedmom nebu, čak ni on – ako je tamo – ne zna šta će se desiti! Jer, kad bi znao, onda bi život bio samo ko bajagi, sve bi bilo unapred zapisano i već predodređeno. Kako može da zna šta će se sledeće desiti ako je budućnost otvorena? Kada bi Bog znao šta će se u narednom trenutku desiti, onda bi život bio mrtav, mehanički proces. Onda nema slobode, a kako život može da postoji bez slobode? Onda nema prilike da se raste ili ne raste. Ako je sve predodređeno, onda nema slave, nema veličine. Samo ste roboti.

Ne, ništa nije izvesno. To je moja poruka. Ništa ne može biti izvesno, jer bi izvestan život bio gori od smrti. Ništa nije sigurno. Život je pun nesigurnosti, pun iznenađenja – to je njegova lepota! Neće doći momenat kada biste mogli reći: „Sad sam siguran.“ Kada kažete da ste sigurni, time jednostavno proglašavate sopstvenu smrt; izvršili ste samoubistvo.

Život teče dalje uz hiljadu i jednu neizvesnost. To je njegova sloboda. Ne nazivajte je nesigurnošću.

Mogu da razumem zašto um naziva slobodu „nesigurnošću“... Da li ste ikada živeli u zatvoru nekoliko meseci ili godina? Ako ste proveli nekoliko godina u zatvoru, kada dođe dan otpuštanja, zatvorenik počinje da se plaši budućnosti. U zatvoru je sve bilo izvesno; sve je bilo mrtva rutina. Dobijao je hranu na meru, dobijao je zaštitu; nije bilo straha da će sutra biti gladan i da neće biti hrane – sve je bilo jasno. A sada, iznenada, nakon mnogo godina, dolazi čuvar i kaže mu: „Sada ćemo te pustiti na slobodu.“ Počne da se trese; ponovo će morati da kopa, da traži; ponovo će morati da živi na slobodi.

Sloboda stvara strah. Ljudi pričaju o slobodi, ali se plaše nje. A čovek još uvek nije čovek ako se boji slobode. Dajem vam slobodu; ne dajem vam sigurnost. Dajem vam razumevanje; ne dajem vam znanje. Znanje će vas učiniti sigurnim.

Kad bih mogao da vam dam formulu, ustanovljenu formulu, da Bog postoji i da postoji Duh sveti, kao i jedini rođeni sin, Isus; da postoje pakao i raj, dobra i loša dela; grešite i bićete u paklu, radite ono što ja nazivam dobrim i bićete u raju – i gotovo! – onda biste bili sigurni. Zato je toliko ljudi odabralo hrišćanstvo, hinduizam, islam, đainizam – ne žele oni slobodu, žele fiksirane formule.

Jedan čovek je umirao u saobraćajnoj nesreći, na ulici. Niko nije znao da je Jevrej in i zato su pozvali sveštenika, katoličkog sveštenika. Nagnuo se ka tom čoveku – bio je na samrti, u poslednjim trenucima života – i sveštenik mu je rekao: „Veruješ li u Sveto trojstvo, Boga oca, svetog Duha i sina Isusa?“

Čovek je otvorio oči i rekao: „Gle, umirem ovde, a ovaj mi postavlja zagonetke!“

Kada vam smrt pokuca na vrata, sve vaše nesigurnosti biće obične besmislene zagonetke. Ne držite se nikakve sigurnosti. Život je po prirodi neizvestan. I inteligentan čovek uvek ostaje nesiguran.

Ova spremnost da budete u neizvesnosti je hrabrost. Ova spremnost da budete u neizvesnosti je poverenje. Inteligentna osoba je ona koja u svakoj situaciji ostaje na oprezu i reaguje čitavim srcem. Ne zato što zna šta će se desiti, ne postoji nikakvo pravilo: „Uradi to i ovo će se desiti.“ Život nije nauka; nije lanac uzroka i posledica. Zagrejte vodu na sto stepeni i ona će proključati – to je sigurnost. Ali u pravom životu ništa nije tako sigurno.

Svaki pojedinac je sloboda, nedokučiva sloboda. Nemoguće je predvideti, nemoguće je očekivati. Čovek mora da živi na oprezu i u razumevanju.

Dolazite kod mene u potrazi za znanjem; hoćete utvrđene formule da biste se zakačili za njih. Ne dajem vam ništa od toga. Štaviše, ako ih i imate, ja vam ih oduzimam! Malo-pomalo, uništavam vam sigurnost; malo-pomalo, teram vas da sve više oklevate; malo-pomalo, činim vas sve nesigurnijim. To je jedino što se mora uraditi. To je jedino što učitelj može da uradi – da vas ostavi u potpunoj slobodi. U potpunoj slobodi, gde su sve mogućnosti otvorene i gde ništa nije fiksirano... Moraćete da budete oprezni – to je jedino moguće.

To ja nazivam razumevanjem. Ako razumete, neizvesnost je sastavni deo života i dobro je što je tako, jer ona čini život slobodom, čini život neprekidnim iznenađenjem. Čovek nikada ne zna šta će se dogoditi. Zato se stalno pitate. Ne zovite to neizvesnošću – zovite ga čudom. Ne zovite to nesigurnošću – zovite ga slobodom.

*Ne možete biti iskreni ako niste hrabri.*

*Ne možete voleti ako niste hrabri.*

*Ne možete verovati ako niste hrabri.*

*Ne možete ispitivati stvarnost ako niste hrabri.*

*I zato je na prvom mestu hrabrost.*

*A sve ostalo sledi.*



# ŠTA JE HRABROST?



*U početku nema mnogo razlike između kukavice i hrabre osobe. Jedina razlika je u tome što kukavica sluša svoje strahove i prati ih, a hrabar ih sklanja u stranu i ide napred. Hrabar čovek odlazi u nepoznato uprkos svim strahovima.*

**H**rabrost znači odlazak u nepoznato uprkos svim strahovima. Hrabrost ne znači odsustvo straha. Strah nestaje ako ste stalno sve hrabriji i hrabriji. To je krajnje iskustvo hrabrosti – neustrašivost: to je aroma hrabrosti koja je postala apsolutna. Ali u početku nema puno razlike između kukavice i hrabrog. Jedina razlika je u tome što kukavica sluša svoje strahove i prati ih, a hrabar ih sklanja u stranu i ide napred. Hrabar čovek ide u nepoznato uprkos svim strahovima. Poznajte te strahove, oni su prisutni.

Kada idete na neistraženo more, kao Kolumbo, postoji strah, ogroman strah, zato što ne znate šta će se desiti. Napuštate bezbednu obalu. Na neki način, bili ste potpuno zadovoljni; samo je jedno nedostajalo – avantura. Odlazak u nepoznato donosi vam uzbuđenje. Srce ponovo počinje da pulsira; opet ste živi, sasvim živi. Svaki delić vašeg bića je živ zato što ste prihvatili izazov nepoznatog.

Prihvatiti izazov nepoznatog, uprkos svim strahovima, to je hrabrost. Strahovi su tu, ali ako stalno iznova prihvatate iza-

zov, ti strahovi polako, polako nestaju. Radost koju nepoznato donosi, velika ekstaza koja počinje da se dešava s nepoznatim, daje vam dovoljno snage, daje vam određeni integritet, izoštrava vam inteligenciju. Prvi put osećate da život nije samo dosada, već avantura. Onda polako strahovi nestaju; tada stalno stražite neku avanturu.

Međutim, u suštini, hrabrost znači rizikovanje poznatog za nepoznato, ispitanog za neispitano, udobnog za neudobno, naporno hodočašće do nepoznatog odredišta. Čovek nikad ne zna da li će uspeti ili ne. To je kocka, ali samo kockari znaju šta je život.

## TAO HRABROSTI

Život ne sluša vašu logiku; ide svojim putem, bez smetnji. Vi morate da slušate život; život neće slušati vašu logiku, nije ga briga za nju.

Kada uđete u život, šta vidite? Nailazi velika oluja i ruši se veliko drveće. Trebalo bi da preživi, prema Čarlsu Darvinu, zato što je najjače, najspremnije, naj snažnije. Pogledajte neko staro drvo, visoko trista stopa, staro tri hiljade godina. Samo prisustvo tog drveta budi snagu, daje osećaj snage i moći. Milioni korenova raširili su se u zemlji, zašli duboko i drvo snažno stoji. Naravno da se drvo opire – ne želi da popusti, da se preda – ali posle oluje, ono je palo, mrtvo je, više ne živi i sva ta snaga je iščezla. Oluja je bila previše – oluja je uvek previše, zato što oluja potiče iz celine, a drvo je samo jedinka.

Onda imamo biljčice i običnu travu – kada naiđe oluja, trava popušta i oluja ne može da joj naudi. U najgorem slučaju, može dobro da je produva i to je sve; sva prašina koja se na njoj naku-



pila, sada je sprana. Oluja će je fino okupati, a kada prođe, biljke i trave ponovo plešu. Trava skoro da nema korena, može da je iščupa i dete, ali oluja je poražena. Šta se desilo?

Trava je sledila tao, put Lao Cea, a veliko drvo držalo se Čarlisa Darvina. Veliko drvo bilo je veoma logično: pokušalo je da se odupre, pokušalo je da pokaže snagu. Ako pokušate da pokažete snagu, izgubićete. Hitler, Napoleon, Aleksandar – svi su oni veliko, jako drveće. Svi će biti poraženi. Sve biljčice su Lao Ce: niko ne može da ih pobedi zato što su uvek spremne da popuste. Kako možete da pobedite nekog ko popušta, ko kaže – „Već sam poražen“, „Gospodine, uživaj ti u svojoj pobedi, nema potrebe da stvaraš nevolju. Poražen sam“. Čak će se i jedan Aleksandar osećati malim pred Lao Ceom i neće moći ništa. To se već desilo; desilo se tačno tako...

Jedan sanjasin, mistik po imenu Dandamis, živeo je u Aleksandrovo vreme, kada je Aleksandar boravio u Indiji. Kada je odlazio za Indiju, prijatelji su Aleksandru rekli da u povratku dovede jednog sanjasina sa sobom, zato što taj retki cvet cveta samo u Indiji. Rekli su: „Voleli bismo da vidimo fenomen sanjase, šta je tačno sanjasin.“

Bio je toliko zauzet ratom i borbama da je skoro zaboravio na to, ali kada je krenuo nazad, taman na granici Indije, iznenada se setio. Napuštao je poslednje selo i tražio je od vojnika da odu u selo i pitaju da li tu negde ima neki sanjasin. Slučajno je u tom selu bio Dandamis, na obali reke, i meštani rekoše: „Došli ste u pravo vreme. Ima puno sanjasina, ali pravi je uvek redak i sada je ovde. Možete da dobijete *darshan*, možete da ga posetite.“

Aleksandar se nasmejao i rekao: „Nisam došao po *darshan*, moji vojnici će otići po njega. Odvešću ga u prestonicu svoje zemlje.“

Seljani rekoše: „Neće biti tako lako...“

Aleksandar nije mogao da veruje – šta bi tu moglo da bude teško? Pokorio je careve, velike kraljeve, kakve bi teškoće moglo biti s jednim prosjakom? Njegovi vojnici odoše da vide ovog sanjasina Dandamisa, koji je stajao nag na obali reke. Rekoše mu: „Aleksandar Veliki poziva te da kreneš s njim u njegovu zemlju. Dobićeš svaki zamislivi komfor. Bićeš kraljevski gost.“ Goli fakir se nasmejao i odgovorio: „Idite i recite svom gospodaru da čovek koji sebe naziva velikim ne može biti veliki. I niko ne može nikuda da me odvede – sanjasin se kreće kao oblak, u potpunoj slobodi. Nikome ne robujem.“

Oni rekoše: „Sigurno si čuo za Aleksandra, opasan je. Ako ga odbiješ, odseći će ti glavu!“

Aleksandar je morao lično da ode, zato što su vojnici rekli: „Neobičan je čovek, zrači, nešto nepoznato lebdi oko njega. Go je, ali u njegovom prisustvu ne osećaš da je go – tek se kasnije setiš. Tako je moćan da u njegovom prisustvu jednostavno zaboraviš na ceo svet. Namagnetisan je, okružuje ga veliki spokoj i čini se kao da cela okolina uživa u njemu. Vredi ga videti, ali čini se da mu se sprema nevolja, jadniku, zato što kaže da niko ne može nikuda da ga odvede, da nije ničiji rob.“

Aleksandar je otišao da ga vidi s isukanim mačem u ruci. Dandamis se nasmejao i rekao: „Spusti mač, ovde ti ne vredi. Vrati ga u korice; ne vredi ti ovde zato što možeš da mi posečeš samo telo, a njega sam odavno napustio. Tvoj mač ne može da poseče *mene* i zato ga uvuci u korice, ne budi detinjast.“

I priča se da je to bio prvi put da je Aleksandar poslušao nečije naređenje; u prisustvu tog čoveka nije mogao da se seti ko je. Vratio je mač u korice i rekao: „Nikada nisam naišao na tako divnog čoveka.“ A onda se vratio u logor i rekao: „Teško je ubiti čoveka koji je spreman da umre, besmisleno je ubiti ga. Možeš da ubiješ onoga ko se bori, onda ubijanje ima neke svrhe; ali ne

možeš ubiti čoveka koji je spreman i koji govori: 'Ovo mi je glava, možeš da je odsečeš.'“

Dandamis je uistinu rekao: „Ovo mi je glava, možeš da je odsečeš. Kada glava padne, videćeš je kako se kotrlja na pesak i ja ću je takođe videti, zato što ja nisam moje telo. Ja sam svedok.“

Aleksandar je morao da kaže prijateljima: „Bilo je sanjasina koje sam mogao dovesti, ali to nisu bili pravi sanjasini. A onda sam naišao na čoveka koji je zaista bio retkost – i ispravno ste čuli, ovaj cvet jeste redak, ali niko ne može da ga primora ni na šta, zato što se ne plaši smrti. Kada se čovek ne plaši smrti, kako možete da ga naterate bilo šta da uradi?“

Strah je ono što vas čini robom – vaš strah. Kada ste neustrašivi, više niste rob; štaviše, strah je ono što vas tera da pretvarate druge u robove pre nego što oni pokušaju da pokore vas.

Neustrašiv čovek niti se plaši nekoga, niti zastrašuje druge. Strah u potpunosti nestaje.

## PUT SRCA

Zanimljivo je da engleska reč za hrabrost *courage* potiče od latinskog korena *cor-*, što znači „srce“. Dakle, biti hrabar znači živeti srcem. A slabići, samo slabići, žive glavom: uplašeni, oni oko sebe stvaraju sigurnost logike. U strahu, zatvaraju svaki prozor i vrata – teologijom, konceptima, rečima, teorijama – i kriju se iza tih zatvorenih vrata i prozora.

Put srca je put hrabrosti. To znači živeti u nesigurnosti; živeti u ljubavi i poverenju; preći u nepoznato, ostaviti prošlost i dozvoliti budućnosti da se desi. Hrabrost znači krenuti opasnim putevima. Život je opasan i samo kukavice mogu da izbegnu opasnost, ali onda su već mrtvi. Osoba koja je živa, zaista živa,